

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 254/2023-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpených JUDr. Jozefom Dobrovičom, LL.M., advokátom, Záhradnícka 27, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 92/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 92/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie každému v sume po **3 000 eur**, ktoré **j e** im Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **434,20 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšných častiach ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 21. decembra 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“)

v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 92/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Zároveň žiadajú o priznanie finančného zadostučinenia v sume 8 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že na základe žaloby sťažovateľov (žalobcov v napadnutom konaní) je na okresnom súde od 29. júna 2017 vedené konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 477,03 eur, v ktorom do podania ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne rozhodnuté. Podľa vlastných zistení ústavného súdu okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 92/2017-324 z 29. marca 2023 žalobu zamietol a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania. Rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť 18. júla 2023.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 254/2023-11 z 9. mája 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľov prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti zrekapitulovali doterajší priebeh napadnutého konania, pričom v podstatnom uviedli, že prebieha už 5 rokov bez právoplatného skončenia a vyskytujú sa viaceré úseky, keď sa v konaní vôbec nekonalo. Okresnému súdu boli doručené vyjadrenia žalobcov aj žalovaných, no jediné rozhodnutia, ktoré boli vydané, boli uznesenia o zmenách petitu. Sťažovatelia poukázali aj na skutočnosť, že prvé pojednávanie bolo nariadené až na 8. jún 2022 a ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 3. októbra 2022. Od podania žaloby do prvého úkonu súdu uplynul rok. Sťažovatelia sú preto toho názoru, že v konaní sa vyskytli zbytočné prietahy.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie opakovane vyzýval okresný súd, aby sa k ústavnej sťažnosti vyjadril. Písomné vyjadrenie predsedníčky Mestského súdu Bratislava IV (nástupníckeho súdu) bolo ústavnému súdu doručené viac ako 2 mesiace po uplynutí lehoty určenej ústavným súdom v písomnej výzve. Obsahom vyjadrenia boli výlučne skutočnosti, ktoré už boli ústavnému súdu známe z obsahu súdneho spisu a ústavnej sťažnosti. Ústavný súd preto pristúpil k vecnému posúdeniu sťažnostných námietok sťažovateľov bez toho, aby ich vyzýval na podanie procesnej repliky.

6. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní okresného súdu v napadnutom konaní.

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá,

ktorými sú (i) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

9. Predmetom napadnutého konania bolo vydanie bezdôvodného obohatenia. Z pohľadu kritéria právnej a faktickej zložitosti ide o vec, ktorá tvorí bežnú agendu všeobecných súdov a nie je ju potrebné kvalifikovať ako právne či skutkovo zložitú. Osobitná skutková zložitost' bola spôsobená skutočnosťou, že na strane žalovaných vystupovalo 17 subjektov. Zo súdneho spisu však vyplýva, že v prevažnej väčšine konania boli žalovaní zastúpení spoločným právnym zástupcom, ktorý bol vo vzťahu k okresnému súdu plne súčinný.

10. K správaniu sťažovateľov ústavný súd uvádza, že ovplyvnili dĺžku napadnutého konania svojou procesnou aktivitou, konkrétne opakovanými návrhmi na zmenu petitu (podaniami z 15. augusta 2018, 10. júla 2019, ako aj 1. októbra 2019), o ktorých musel okresný súd opakovane rozhodnúť. Sťažovatelia si museli byť vedomí, že dĺžka napadnutého konania sa tým nepochybne predĺži. Pozornosti ústavného súdu rovnako neuniklo, že v období od 28. septembra 2022 do 28. marca 2023 okresný súd nerozhodoval na základe opakovaných žiadostí právnych zástupcov oboch strán sporu, ktoré sa snažili uzatvoriť mimosúdnu dohodu (k jej uzatvoreniu napokon nedošlo). Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že podľa judikatúry ESLP sťažovateľovi síce nemôže byť vyčítané uplatnenie procesných prostriedkov, ktoré mu na ochranu jeho práv poskytuje vnútroštátny právny poriadok, avšak na druhej strane podľa ESLP nemožno pričítať štátu zodpovednosť za prietahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (rozsudok ESLP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 Dostál proti Českej republike, § 220).

11. Pri hodnotení postupu okresného súdu ústavný súd už na úvod konštatuje, že nemožno ospravedlniť samotnú skutočnosť, že napadnuté konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia trvalo do právoplatného skončenia takmer 6 rokov. Ústavný súd po preskúmaní súdneho spisu indikoval viaceré obdobia súvislejšej a neospravedlnenej nečinnosti okresného súdu. Prvé obdobie takmer polročnej nečinnosti zaznamenal v období od 15. augusta 2018, keď bol okresnému súdu doručený v poradí prvý návrh na zmenu petitu žaloby, do 4. februára 2019, keď bolo o návrhu rozhodnuté. Okresný súd bol v konaní následne nečinný od 1. októbra 2019, keď mu bol doručený v poradí druhý návrh na zmenu petitu žaloby, až do 26. januára 2021, keď uznesením č. k. 12 C 92/2017-177 zastavil konanie proti žalovanému v 3. rade a pokračoval v konaní s dedičmi po žalovanom v 10. rade. Posledné obdobie nečinnosti ústavný súd zaznamenal od 3. mája 2021, keď okresný súd pripustil zmenu petitu žaloby, do 29. marca 2022, keď nariadil pojednávanie. Následné obdobie už ústavný súd neposudzoval, keďže napadnuté konanie bolo predlžované na základe žiadosti strán sporu z dôvodu rokovania o mimosúdnej dohode.

12. Pri zohľadnení celkovej dĺžky konania, ktorej viaceré úseky boli vyplnené nečinnosťou okresného súdu, dospel ústavný súd k záveru, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahovo zhodného práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1). Keďže v napadnutom konaní už bolo medzičasom právoplatne rozhodnuté, ústavný súd ústavnej sťažnosti v časti príkazu konať bez prietahov nevyhovel (výrok 4).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

13. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

14. Od 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení neskorších predpisov, tzv. nová súdna mapa, ktorým došlo k zmene zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“). Podľa § 18n ods. 2 písm. d) zákona č. 371/2004 Z. z. od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva v ostatných veciach z Okresného súdu Bratislava I, Okresného súdu Bratislava II, Okresného súdu Bratislava III a Okresného súdu Bratislava V na Mestský súd Bratislava IV.

15. V prerokúvanom prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom v okolnostiach danej veci ústavný súd považuje za primerané finančné zadosťučinenie vo výške 3 000 eur každému zo sťažovateľov, ktoré bude povinný uhradiť Mestský súd Bratislava IV ako nástupnícky súd okresného súdu v zmysle § 135 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 2).

V.

Trovy konania

16. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania v sume 434,20 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,83 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. augusta 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu